

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การทำกิจกรรม และการได้รับบริการสุขภาพ และสวัสดิการสังคมกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้จากวิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two stage sampling) โดยขั้นแรก สุ่มตำบลด้วยวิธีการแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ซึ่งได้ตำบลที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของโรงพยาบาล 1 ตำบล และตำบลที่อยู่นอกเขตความรับผิดชอบของโรงพยาบาล 3 ตำบล ขั้นที่สอง สุ่มหมู่บ้านโดยการแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling) ด้วยการสุ่มอย่างง่ายตำบลละ 2 หมู่บ้าน ได้ทั้งหมด 8 หมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 346 คน เป็นชาย 135 คน หญิง 211 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป แบบสัมภาษณ์การทำกิจกรรม และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการได้รับบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคม ได้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุทั้งหมด 7 คน และ ส่วนที่ 2 แบบวัดความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุของนิวการ์เตนและคณะ (Neugarten, et al., 1961) ซึ่งศรีเรือนได้แปลและปรับปรุง และผู้วิจัยนำเครื่องมือวัดความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุไปหาความเที่ยงโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้เท่ากับ 0.79 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเมษายน 2538 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment

correlation coefficient) และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้การทดสอบ ที

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในวัยสูงอายุตอนต้น (60-74 ปี) เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีสถานภาพสมรสคู่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ครอบครัวมีลักษณะการอยู่ร่วมกันประมาณ 3-5 คน รายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่ต่ำกว่า 40,000 บาท ต่อปี ครอบครัวมีรายได้จากผลิตผลทางเกษตรกรรม และส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างยังเป็นหัวหน้าครอบครัว

5.1.2 การทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำกิจกรรมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 76.3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การทำกิจกรรมที่มีรูปแบบที่มีผู้ร่วมทำกิจกรรมสูงสุดได้แก่ การทำกิจกรรมทางการเมืองพบว่ากลุ่มตัวอย่างใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 99.4 การทำกิจกรรมทางศาสนา พบว่ากลุ่มตัวอย่างร่วมในกิจกรรมวันเข้าพรรษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.8 การทำกิจกรรมกับกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมประชุมของหมู่บ้านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.9 สำหรับการทำกิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบที่มีผู้ร่วมทำกิจกรรมสูงสุดได้แก่การเป็นที่ปรึกษาแก่สมาชิกในครอบครัว-เพื่อนบ้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างพบปะสังสรรค์ และพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว-เพื่อนบ้านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 การทำกิจกรรมกับสมาชิกในครอบครัว พบว่ากลุ่มตัวอย่างทำความสะอาดบ้านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.3 การทำกิจกรรมในยามว่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างเลี้ยงสัตว์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.9 การทำกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเดินเล่นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100

5.1.3 การได้รับบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 54.6 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับบริการตรวจรักษาฟรี ร้อยละ 86.1 และได้รับการตรวจรักษาจากหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ร้อยละ 55.2 กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย คิดเป็นร้อยละ 69.7 และพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับแจกของเครื่องใช้ ร้อยละ 33.5 อีกทั้งการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเพียงร้อยละ 5.2

5.1.4 ความพึงพอใจในชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจในชีวิตปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 70.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความพึงพอใจในชีวิตสูง คิดเป็นร้อยละ 15.9 และร้อยละ 13.9 มีระดับความพึงพอใจในชีวิตต่ำ

5.1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การทำกิจกรรม การได้รับบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมกับความพึงพอใจในชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยที่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้ รายได้ของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.13$, $P<0.01$) การทำกิจกรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.36$, $P<0.001$) โดยการทำกิจกรรมที่มีรูปแบบและการทำกิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ($r=0.31, 0.34$ ตามลำดับ)

สำหรับผลการวิจัยที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้ การถือครองที่ดินของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ($r=0.12$, $P>0.05$) และการได้รับบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ($r=0.06$, $P>0.05$)

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุในเขตอำเภอกระนวน จ.ขอนแก่น อยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ ดังนี้

. การทำกิจกรรมทางการเมืองมีผู้สูงอายุสนใจเข้าร่วมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีผู้สูงอายุร่วมใช้สิทธิมากที่สุด อีกทั้งการทำกิจกรรมทางศาสนามีผู้สูงอายุส่วนใหญ่เข้าร่วม ส่วนการทำกิจกรรมกับกลุ่มอาสาสมัครเพื่อสังคมมีผู้สูงอายุเข้าร่วมน้อย เนื่องจากกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสังคมมีระเบียบ กฎเกณฑ์ของกลุ่มที่ต้องปฏิบัติ ดังนั้นองค์กรของรัฐ และเอกชนควรสนับสนุนและสอดแทรกความรู้เรื่องประชาธิปไตย การฝึกระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กับการทำกิจกรรมทางการเมืองและการทำกิจกรรมทางศาสนาเพื่อให้ผู้สูงอายุคุ้นเคยกับกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสังคม และคงการทำกิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมทางศาสนาต่อไป

. การทำกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมที่ผู้สูงอายุร่วมทำค่อนข้างน้อย ได้แก่ การอ่านหนังสือ ดังนั้นองค์กรของรัฐ และเอกชนควรส่งเสริมและให้การสนับสนุนการศึกษาตลอดชีพ (Life long education) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ซึ่งการอ่านหนังสือสามารถผ่อนคลายความตึงเครียด จึงเป็นการเพิ่มระดับความพึงพอใจในชีวิตได้อีกทางหนึ่ง

5.2.2 จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มระดับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนี้

. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรให้คำแนะนำสมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุในการส่งเสริมและเป็นกำลังใจให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมที่ชอบทั้งที่มีรูปแบบ และไม่มีรูปแบบ สนับสนุนการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุในหมู่บ้าน อย่างน้อยให้ครบทุกตำบล ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุร่วมทำกิจกรรมกลุ่มได้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มระดับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ

5.2.3 จากผลการวิจัย พบว่า ระดับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอกระนวน จ.ขอนแก่น อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจึงควรกระตุ้นผู้สูงอายุ และบุคคลในครอบครัวได้เล็งเห็นความสำคัญของระดับความพึงพอใจในชีวิตซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

5.2.4 แม้ว่าผลการวิจัย พบว่าการได้รับบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้แก่องค์กรของรัฐและเอกชน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ ดังนี้

- . ควรได้จัดทำบัตรผู้สูงอายุให้ครอบคลุมผู้สูงอายุทุกคน และทุกพื้นที่
- . ควรให้การสนับสนุน และส่งเสริมการจัดบริการสุขภาพ เช่น การให้ศึกษา การจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ฯลฯ ให้ครอบคลุมผู้สูงอายุทุกพื้นที่
- . ควรสนับสนุน และปลูกฝังให้ผู้สูงอายุเห็นความสำคัญของภาวะสุขภาพดี แนะนำให้ผู้สูงอายุมาตรวจเช็คร่างกายประจำปี และให้ตระหนักถึงการดูแลตนเองด้านสุขภาพ
- . ควรสนับสนุนงบประมาณสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การจัดสวัสดิการค่ารถโดยสาร จัดตั้งกองทุนสนับสนุนผู้สูงอายุที่ยากจนแต่ให้การช่วยเหลือสังคม และกองทุนส่งเสริมการศึกษาวัยสูงอายุ เป็นต้น

5.2.5 จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

- . การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การทำกิจกรรม การได้รับบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอกระนวน จ.ขอนแก่น เท่านั้น สำหรับการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกันระหว่างความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทกับผู้สูงอายุในเมือง เพื่อจะได้ทราบข้อแตกต่าง และสามารถนำมาวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุได้ครอบคลุมมากขึ้น
- . ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุเพื่อการ

วางแผนส่งเสริมความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ครอบคลุมยิ่งขึ้นและได้ทราบปัจจัยที่สามารถทำนายความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ

- การศึกษาการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์การทำกิจกรรมของผู้สูงอายุซึ่งได้ข้อมูลเชิงปริมาณ ในโอกาสต่อไปควรศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพร่วมด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพจริง สำหรับการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุและสังคมยิ่งขึ้น

- ควรศึกษาเพื่อหารูปแบบการจัดบริการสุขภาพที่เหมาะสม และผู้สูงอายุพึงพอใจ

- การศึกษานี้เป็นการศึกษาในผู้สูงอายุที่สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง สำหรับการศึกษารั้งต่อไปควรศึกษาในผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสนองตอบความต้องการผู้สูงอายุในด้านสวัสดิการ และความช่วยเหลืออื่น ๆ